

HET HUIS VAN MIJN VADER

Dr. C. A. van der Sluijs

HET HUIS VAN MIJN VADER

Over een geestelijke erfenis met autobiografische noties

Brevier

© 2013 Brevier uitgeverij – Kampen
www.brevieruitgeverij.nl

Omslagontwerp: Brainstorm
Opmaak binnenwerk: Stampwerk

ISBN 978-94-91583-28-5
NUR 700

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Welgelukzalig zijn zij, die in Uw huis wonen;
zij prijzen U gestadig
(Psalm 84:5)*

*In het huis van Mijn Vader zijn vele woningen
(Joh. 14: 2a)*

*Maakt niet het huis van Mijn Vader tot een huis van koophandel
(Joh. 2:16b)*

*Wist gij niet, dat Ik moet zijn in de dingen van Mijn Vader
(Luk. 2: 49b)*

Inhoud

Inleiding	9
1. Reformatorisch	11
2. Piëtistisch	37
3. Puriteins	57
4 Kohlbruggiaans	91
5. Gereformeerd	99

Inleiding

Het gaat in dit boekje om de geestelijke erfenis van een voorgeslacht. Deze erfenis dateert uit de tijd van de Reformatie van de kerk in de zestiende eeuw. Eigenlijk gaat het dan om het oerchristelijke belijden door de eeuwen heen. Dit kreeg zijn beslag in de traditie of de overdracht van geslacht op geslacht. Doorgaans zijn we er ons nog nauwelijks van bewust dat deze reformatorische erfenis tot ons kwam door de beddingen van diverse geestelijke stromingen, te weten het Piëtisme, het Puritanisme – als onderscheiden stromingen van de Nadere Reformatie – en het Kohlbruggianisme, als reactie op een en ander. Het is de vraag of de rijkdom van dit veelkleurige palet aan geestelijk leven tot op de dag van vandaag is bewaard in wat wij doorgaans noemen reformatorisch leven. Op een positieve wijze gaat deze bijdrage in op de rijkdom van een en ander als de geestelijke erfenis van een voorgeslacht waarvan de auteur op een persoonlijke wijze getuige is geweest en waarvan hij in de vorm van enkele zeer persoonlijke ervaringen getuigenis aflegt. Hij was er bij en wil graag dat de huidige generatie bij deze dingen leeft om te kunnen overleven in de huidige aangrijpende secularisatie in ons land.

Zowel leidinggevend in kerk en maatschappij, als doorsnee gemeentelieden, doen er goed aan kennis te nemen van de rijkdom van het geestelijke leven dat God werkte in onze voorgeslachten. Want reformatorisch leven dat is afgesneden van zijn wortels is ten dode gedoemd. Het gaat ten diepste om de ware katholiciteit van de Kerk die teruggaat tot op het fundament van apostelen en profeten. Op een impressionistische wijze geeft de auteur ook verrassende doorkijkjes in het werk van God die droeg ons voorgeslacht.

De auteur

1. Reformatorisch

1a. Welgelukzalig zijn zij, die in Uw huis wonen; zij prijzen U gestadig

Reformatorisch

Als reformatorisch beschouwen en bestempelen we momenteel alles wat wil leven uit de erfenis van de Reformatie en de Nadere Reformatie. Dan gaat het over ons kerkelijke leven, ons onderwijs en het leven van alle dag. De diversiteit aan reformatorisch leven is echter zo groot dat we ons nadrukkelijk moeten afvragen waar en hoe de nuances gelegd moeten worden als we nog werkelijk gerelateerd zullen zijn aan de Reformatie. Deze Reformatie of Hervorming van de kerk is immers de grote beweging van het christendom in de zestiende eeuw waarvan het protestantisme en de protestantse kerken de vrucht zijn. Als het historische begin van de Reformatie kan dan beschouwd worden het optreden van Maarten Luther in Wittenberg en van Johannes Calvijn in Genève.

In Wittenberg

Kort na de 'Wende' werd de Lutherstad Wittenberg bezocht. Het is daar alles Luther wat de klok slaat, in de Schlosskirche en in het Zwarte Klooster. Zijn portret hangt zelfs in het café. Duitsland eert Luther vooral als een revolutionair en sociaal hervormer. In de eenzaamheid van zijn studeercel op de Wartburg werd zijn geheim ontdekt. Eenzaam maar met God gemeenzaam werkte hij aan de vertaling van de Bijbel en de reformatie van de kerk. Hij hield vast aan de katholiciteit van de kerk tegenover de paus, de keizer, revolutionaire boeren en dopers. Deze breedte en diepte weerspiegelden de diepte en de breedte van de Schriften. Zijn

‘sola scriptura’ (alleen door de Schriften) was ten diepste ook een ‘tota scriptura’ (door de gehele Schrift).

Zalving

Als verpersoonlijking van de geest van de Reformatie ten aanzien van het ‘heel de Schrift’ staat de herinnering aan Ds W. L. Tukker in mijn geest gegrift. Een dominee van stijl en statuur. Een aristocratische persoonlijkheid en een priesterlijke verschijning. Nabijheid en distantie wisselden elkaar af en vloeiden in elkaar over. Als zijnde vicaris bij hem in Groot-Ammers maakte dit een onuitwisbare indruk op mij. Mijn mentor was een man van het Woord en van de kerk. Hij had zijn vrienden in vele kerken. En was alom gerespecteerd. Dominee Tukker had een opmerkelijke zalving en een dienovereenkomstig gezag. Weloverwogen waren zijn woorden, nu en dan lichtelijk ‘doorademd’ met een zekere geestelijke ironie. Vooral als hij de ‘gewichtigheid’ van zichzelf of van anderen doorzag. Zich bewust van een zekere adoratie rondom zijn persoon wist hij niettemin zijn plaats voor het aangezicht van God. Het geheim van het Woord en van de Kerk van de Hervorming droeg hij met zich mee en droeg hij over aan een navolgend geslacht. Hij gaf het verlossende Woord profetisch door in de kerk met een priesterlijke bewogenheid en een koninklijke waardigheid.

De eenvoudigen zal God steeds gadeslaan

Geboren en getogen in de ‘Afscheiding’ werd mij van jongs af in het huis van mijn vader een hoge opvatting van het ambt meegegeven. Vooral van het profetische ambt. Maar niet minder van de boven gesignaleerde priesterlijke bewogenheid en koninklijke waardigheid. Alleen op een ander cultureel niveau. Het ‘schuurkerkje’ uit mijn jeugd staat in mijn geheugen gegrift. Mijn vader was er ‘preeklezend’ ouderling. Daar woonde God op de gedragen gezongen lofzangen Israëls. Als dan der vromen tent weergalmd

van hulp en heil hen aangebracht, 'kraal oogden' kippen achter de ramen naar binnen, als sympathiseerde de ganse toenmalige lokale schepping met de vaak met bovenstem uitgezongen verwachting van het heil des Heeren. Vanuit de vrije gunst die eeuwig Hem bewoog! Het plechtstatig gedragen psalmgezag ontroerde me als kind van vier of vijf jaar meer dan eens heel diep. Evenals de preek van de voorganger. Al is daarvan geen woord in mijn herinnering blijven hangen. Nóg gaat de ernst van de eeuwigheid over m'n ziel. Soms beroerde een enkel vleugje wind van de Geest mijn kinderlijke ziel. De duif van de Geest streek hier en daar zacht neer en beroerde de zielen van de eenvoudigen die God steeds zal gadeslaan. De voorganger was niet of nauwelijks onderlegd, maar toch legde God Zijn gunst en genade in en over zondaarsharten. Deze werd meerdere malen 'rijkelijk vermenigvuldigd', En dat niet alleen bij de 'aanvang', maar ook bij de 'verdere voortgang'. De prediker, vaak niet met al te veel intellectuele vorming bedeed, bracht het totaal van het eeuwige Woord. En hij deed dit met eenvoud van hart en zin. In die tijd en op dat dorp was de maatschappelijke samenstelling van dit 'kerkje' zodanig dat er wellicht geen ingewikkelde exegese en navenante 'vertaalslag' nodig was. Het merkbare en hoorbare vonken van de Geest reikte niettemin van over 'het arme volk van God' en over Luther en Calvijn heen tot aan de kerkvader Augustinus. De vaak tastbare gemeenschap der heiligen reikte als vanzelf door de eeuwen heen tot in het eeuwig zalig leven. In het huis van mijn vader wist men van de inwoning van de Geest. En men verlangde naar het Huis van de Vader met zijn vele woningen. Het heimwee was meer dan eens ondragelijk en droeg allen die heimwee hadden naar het Vaderhuis

Onder de verstrooiden in de stad

Bij het voorgaan als kandidaat in de theologie in Rotterdam-Zuid werd dit heimwee verlevendigd. Verstrooiden uit allerlei

windstreken en van diverse pluimage in het huis van mijn vader waren bijeen vergaderd omdat God had beloofd de ‘vervallen hut’ te gaan herstellen. Groot was de verwachting en het uitzien naar de vervulling van Gods beloften in deze. Wat niemand verwachtte, gebeurde. Het onderlinge spreken uit de verzoening door voldoening ontroerde mij als jonge kandidaat niet weinig. Een enorme honger naar het Woord werd gestild. De bazuinklanken van de Reformatie werden verwoord en gehoord als lang tevoren. Gods gedachten waren klaarblijkelijk hoger dan onze gedachten en zijn kerkelijke wegen hoger dan de onze. De vernederde gestalte van de kerk wordt alleen op Gods tijd een verhoogde gestalte van dienovereenkomstig gehalte.

De eigenlijke identiteit van de Reformatie is dan ook dat het Woord heerst over de kerk. En niet omgekeerd. Rome zei en zegt nog altijd: “Waar de ware kerk is, daar is het Woord”! De Reformatie stelde en stelt daar nog altijd tegenover: “Waar het Woord is, daar is de ware Kerk”! En ook hier geldt: wie het vatten kan, die vatte het. Nog altijd wordt het bevattingsvermogen in het Huis van mijn Vader bepaald door Woord en Geest. Overeenkomstig de Schriften en naar de zin en mening van de Reformatie.

Onkerkordelijk

Op een geheel andere wijze werd dit, jaar in, jaar uit, ervaren als voorganger tijdens Nederlandstalige vakantiekerkdiensten in Zwitserland, met name in Adelboden, Brig, Sion, Thusis, Spiez, Meiringen, Reichenbach en Interlaken. De stammen naar Gods Naam genoemd uit het huis van mijn vader hadden zich dan voor een ogenblik verplaatst in de richting van geheel andere windstreken. De wind waaide waarheen hij wil en men hoorde ook daar Zijn geluid (Joh. 3: 8). Van een al te ambtelijke dienst had men ook in dit gezelschap geen last. Kerkordelijke bepalingen en regelingen van gereformeerde signatuur, structuur en statuut waren daar niet doorslagevend.

Tijden veranderen, mensen niet of nauwelijks. Altijd en overal schikt men zich in het onvermijdelijke of in datgene wat men juist wil vermijden. Koste wat het kost! Maar het gaat wél om kostbare zielen voor de eeuwigheid. Ook op vakantie. Ondertussen is het niet onmogelijk dat we dan pas goed kerkordelijk bezig zijn als de wind van de Geest eens ‘onkerkordelijk’ kan waaien. Want waar het Woord is, daar is de Kerk! Zó is dat. Wat een verrassing als de gemeenschap der heiligen werd ervaren door en over kerkmuren heen. Daar kun je zelfs een keer van opknappen als je regelmatig afknapt op al die voorgeprogrammeerde en ‘kant-en-klare’ manieren van ‘kerk-zijn’. Merkwaardig dat deze verrassing de pelgrims uit het huis van mijn vader doorgaans alleen ten deel valt in de vakantietijd. Wellicht dat vakantietijd toch ergens erfelijk belast is met het leven in vakante gemeenten. Wie weet zijn weg in het huis van mijn vader als God Zelf de weg niet wijst.

Onder de emigranten

Het oorspronkelijke en katholieke van de Kerk der eeuwen werd door mij in de eerste maand van dit millennium ook ervaren tijdens mijn voorgaan gedurende drie zondagen in Engelstalige diensten in Canada en in de Verenigde Staten van Amerika. Het was daar goed toeven onder de geëmigreerde leden van het huis van mijn vader in Springford, in Norwich en in Grand-Rapids. Daar werd de heiligheid geproefd van het Huis van mijn Vader, met name in het op Amerikaanse melodieën gezongen ‘Psalter’. De uitgestrekte sneeuwvelden glinsterden in de verzoening door voldoening witter dan sneeuw. En de nabij gelegen Niagara Falls ruisten als de ceders op de Libanon. En de harten in het Huis van mijn Vader stemden samen in de lofverheffing van onze God. De Atlantische Oceaan zonk in het niet bij de oceaan van de liefde van de God en Vader van onze Heere Jezus Christus. Niets zal ons scheiden van de liefde van Christus. Ook de oceaan niet. Als het gaat om de nazaten van het huis van mijn vader.

Katholiek

Dit katholieke element wat zo doende hier en daar gesignaleerd werd, gaat terug op de kerkvader Augustinus. Hij is en blijft het baken in de woelige zee van de kerkgeschiedenis. Bij hem was de uitverkiezing van de kerk een en al belofte van het toekomstige heil. Haar Heere en Heiland komt op haar toe in de onveranderlijke eenzijdige liefde van God. Eventuele triomfantelijkheid van haar zijde werd in de kiem gesmoord met de radicale afwijzing van de leer van Pelagius met betrekking tot de vermeende vrije wil van de mens. Zijn theologie hangt daarmee onmiddellijk samen met de ecclesiologie van de Kerk der eeuwen. De katholiciteit van de kerk omvat daarom lengte en breedte en hoogte van de liefde van Christus. Sinds die tijd gaat de kerk het smalspoor van de apostel Paulus tot in ons postchristelijke tijdperk. Het is van het grootste belang er op te letten dat de ecclesiologie (leer van de kerk) van de Reformatie immers staat in een historische context, waarin wij duidelijk Gods hand in de geschiedenis van ons land zagen en als zodanig ook beleden. Daarom hebben wegstervend historisch besef en een verdwijnend kerkelijk besef alles met elkaar gemeen. Een en ander wordt transparant als het kerkbegrip vanuit de Schrift en de Reformatie dynamisch wordt aangescherpt rondom de drie sola's. De kerk werd immers hervormd rondom en binnen de dynamiek van het 'sola scriptura', het 'sola gratia' en het 'sola fide'. Dit is ook de intentie van de artikelen 27 tot en met 29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. En zo gezien is er nooit een geheel zuivere nationale Kerk van de Hervorming (die aanvankelijk Gereformeerde Kercke heette) geweest, en anderzijds bestaat de Kerk van de Hervorming in ons land nog altijd, maar dan in een gebroken gestalte. Maar ten aanzien van deze gebrokenheid staat zij wél op gespannen voet met de katholiciteit van de kerk, die door de Reformatie onverkort werd beleden met de hervorming van de éne kerk. Ons kerkelijke individualisme zou daarom wel eens meer te maken kunnen hebben met het

postmoderne individualisme dan met het katholiceitsbegrip van de Reformatie.

En daarmee is dan tegelijkertijd gezegd dat hiermee de kerk en het christelijke geloof als zodanig in het geding zijn. En een desintegrerend geloof overleeft de tand van de tijd niet. Want de katholiciteit en de historiciteit van de kerk behoren bijeen. De visie op de kerk kreeg immers tijdens de Reformatie een ongekende historische actualiteit. In de strijd met Rome keerde Luther terug tot de geestelijke opvatting van de kerk met behoud van haar katholiciteit. Het kostte Luther zware strijd met de Roomse Kerk en haar kerkbegrip te breken. Ten slotte vond en behield hij zijn vastheid in de rechtvaardiging door het geloof alleen. Maar van daaruit kwam hij veel verder dan hij oorspronkelijk gedacht of bedoeld had. Hij zocht en vond zijn opvatting van de kerk uiteindelijk in de Heilige Schrift. Dit leidde tot een ootmoedig gelovig verstaan van de kerk. Christus reinigt Zijn Kerk immers dagelijks van dwaling en zonde. En daarbij blijft ze een onderdanige zondares voor God tot aan de jongste dag en is alleen heilig in Christus, haar Heiland, door genade en door vergeving van zonden. Nadrukkelijk stelt Luther dat waar dit geloofsartikel weg is, dat daar de kerk ook weg is, want buiten dit geloofsartikel wil de Heilige Geest naar zijn overtuiging niet bij ons zijn. Vervolgens stelt hij vanuit het gehele gelovig verstaan van de Heilige Schrift dat dit geloofsartikel “nochtans gebleven is en het moet blijven, en of nu de wereld dol en dwaas daarover wordt, zo moet zij het toch laten staan. Want de kerk duurt voort tot het einde van de wereld opdat er altijd op aarde een christelijk heilig volk in leven zij, in wie Christus leeft, werkt en regeert én in welke daarom ook de Heilige Geest leeft door levendmaking en heiliging.” Op deze wijze belijdt Luther dat uiteindelijk Christus de continuïteit van de kerk uitwijst dan wel haar bevestigt. En nadrukkelijk niet onze conceptie van geloof en heiliging. Want zelfs in tijden van Zijn toorn behoudt God zich een ‘rest’ in de kerk (vgl. Jes. 1: 8).

